

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ МЕНЕДЖЕРІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АВТОТРАНСПОРТНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Воякін В.Г., Національний транспортний університет, Київ, Україна
Омельянович О.Р., Національний транспортний університет, Київ, Україна

MANAGERS PERFORMANCE INDICATORS IN THE MANAGEMENT TRUCKING COMPANIES

Voyakin V.G., National Transport University, Kyiv, Ukraine
Omelianovich O.R., National Transport University, Kyiv, Ukraine

ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ РАБОТЫ МЕНЕДЖЕРОВ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ АВТОТРАНСПОРТНЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Воякин В.Г., Национальный транспортный университет, Киев, Украина
Омельянович А.Р., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. В сучасних умовах від ефективної діяльності менеджерів залежать результати прибутковості підприємства, тому під час оцінки організації праці керівника (менеджера), як критерій виступає його особиста ефективність і ефективність праці очолюваного ним колективу. Кожний керівник організації зобов'язаний мати уявлення про ефективність і результативність та прагнути до їх підвищення. Якість роботи керівника тим вище оцінюється, чим активніше він сприяє підвищенню ефективності та результативності очолюваної ним організації.

Аналіз наукових досліджень. Науковими дослідженнями аналізу ефективності та результативності системи менеджменту займалися в наукових дослідженнях такі вчені, як Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Жмальов В.Г., Забродська Л.Д. Завадський Й.С. Зозульов О.В., Длігач А.А., Кіндрацька Г.І., Клімова О.І., Кузьмін О.Є., Лахтіонова Л.А., Лихота У.П., Лунев В.Л., Мізюк Б.М., Міщенко А.П., Піддубна Л.П., Немцов В.Д., Довгань Л.Є., Осовська Г.В., Охріменко А.Г., Панов А.И., Пастухова В.В., Портер М., Майкл Е., Савицька Г.В., та інші.

В їх наукових дослідженнях якість праці керівника розглядається як сукупність властивостей процесу трудової діяльності, обумовлених здатністю і прагненням менеджера виконувати певне завдання відповідно до встановлених вимог, кваліфікації, навичок, здібностей і ставлення до праці, а також впливає на якість управлінських рішень. У численних уявленнях про ефективність можна умовно намітити дві тенденції: 1) "універсально-оптимістична" – припускає розробку універсального опису (формули) ефективності; 2) "релятивістська". Її прихильники дотримуються розгляду ефективності як відносної категорії, значення якої для однієї і тієї ж організації розрізняються за сферами її діяльності, рівнями аналізу, залежно від задач оцінки і т. д. [3, 11].

Проте сучасна методологія управління прагне підпорядкувати всі елементи організації й аспекти її діяльності новій сукупності цілей – ефективності [5, 9, 12].

Розглянемо оцінку системи менеджменту організації критерієм ефективності з погляду двох вищевизначених тенденцій.

Ефективність системи менеджменту – показник, що характеризує співвідношення витрат на здійснення управлінських функцій і результатів діяльності організації.

Таким чином, система показників ефективності управління має ґрунтуватися на зіставленні досягнутих організацією результатів в їх вартісному еквіваленті з величиною управлінських зусиль. Управлінські зусилля певною мірою можуть бути оцінені в кількісному вираженні через величину витрат на управління.

У цілому система кількісних показників ефективності системи менеджменту може містити показники, наведені в табл. 1 [4].

Показниками, що використовуються для визначення ефективності управління є співвідношення загального або кінцевого результату виробництва до сукупних витрат на управління [1]:

$$E_y = P_k / B_y,$$

де E_y – ефективність управління;
 P_k – кінцевий результат;
 V_y – витрати на управління.

Таблиця 1 - Кількісні показники ефективності системи менеджменту організації

Ознака групування показника	Спосіб розрахунку показника ефективності
Фінансові витрати на управління	Відношення загального або кінцевого результату господарювання до сукупних витрат на управління: обсяг реалізованої продукції, що припадає на 1 грн витрат на управління; обсяг прибутку на 1 грн витрат на управління; коефіцієнт співвідношення між темпами зміни загального результату господарювання і зростанням змін витрат на управління
Економія живої та упредметненої праці апарату управління	Частка працівників апарату управління в загальній кількості промислово-виробничого персоналу організації і темп зміни цього показника. Рівень продуктивності праці з розрахунку на працівника апарату управління і темп зміни цього показника. Зменшення тривалості виконання управлінських процедур. Зменшення непродуктивних витрат часу працівників апарату управління

Показник може мати різний зміст залежно від того, яка величина виступає як загальний результат діяльності підприємства – обсяг виробництва, обсяг реалізації продукції або сума прибутку.

До кількісних показників ефективності системи управління зараховують економію живої та упредметненої праці апарату в ній, що являє собою зменшення трудомісткості виконання управлінських операцій і процедур. Йдеться про зменшення кількості працівників, зайнятих в апараті управління. Тому ще одним поширеним показником ефективності системи менеджменту є відношення загального результату виробництва (обсягу реалізованої продукції, суми валового доходу) до кількості працівників апарату управління.

Проте результативність й ефективність управління залежить від системності дій працівників функціональних служб і підрозділів. Для оцінки діяльності працівників апарату управління використовують якісні показники управлінської праці.

Таким чином, система оцінки ефективності роботи менеджерів різних управлінських рівнів і функціональних сфер передбачає [3, 7]:

- визначення в контексті загальної стратегії організації цілей окремих підрозділів і оформлення їх у виді системи планових показників;
- установлення значущості кожного показника та їх кількості загалом;
- визначення вищим керівником після закінчення планового періоду ступеня досягнення кожного показника конкретним структурним підрозділом.
- Структурною одиницею, якою управляє менеджер, чия робота оцінюється.

Основним критерієм оцінки ефективності праці керівника є результати праці колективу в цілому і кожного його члена окремо. Результатом ефективності роботи керівника є виробничо-економічні та соціально-психологічні показники.

В дисертації Репіної І. М. “Управління підприємницьким потенціалом”, вперше було запропоновано графоаналітичний метод діагностики підприємницького потенціалу ефективності підприємства (ПЕП), названий автором “Квадрат потенціалу”. Даний метод дозволяє системно встановити кількісні та якісні зв'язки між окремими елементами ПЕП та реалізувати управлінських рішень щодо підвищення ефективності функціонування підприємства (рис. 1)

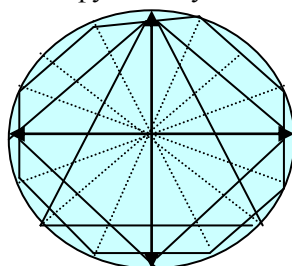

Рисунок 1 - Графоаналітична модель потенціалу підприємства

Діагностику ПЕП доцільніше проводити методом порівняльної комплексної рейтингової оцінки за допомогою системи показників по наступним функціональним блокам (рис. 2).
 Алгоритм графоаналітичного методу оцінки ПЕП «Квадрат потенціалу»:

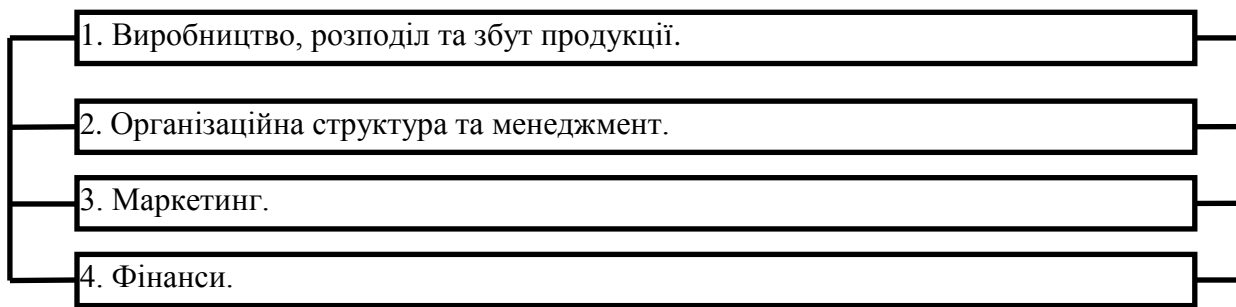

Рисунок 2 - Функціональні блоки діагностики ПЕП

1. Вихідні дані подаються у вигляді матриці (a_{ij}), тобто таблиці, де по строках записані номери показників ($i = 1, 2, 3, \dots, n$), а по стовпцях - назва підприємств, що розглядаються ($j = 1, 2, 3, \dots, m$).

1. По кожному показнику знаходиться найкраще значення при урахуванні коефіцієнта чутливості і проводиться ранжування підприємств, з визначенням зайнятого місця.

2. Для кожного підприємства знаходимо суму місць (P_j), отриманих у ході ранжування по формулі:

3.

$$P_j = \sum_{i=1}^n a_{ij} \quad (1.1)$$

4. Трансформуємо отриману у ході ранжування суму місць (P_j) у довжину вектора, що створює квадрат потенціалу підприємства (рис.1). Квадрат потенціалу підприємства має чотири зони відповідно розділам (k), які застосовані у розглянутій системі показників та чотири вектори (B), що створюють його.

Отже, довжину вектора, що створює квадрат потенціалу підприємства (B_k , де $k = 1, 2, 3, 4$), знаходимо за допомогою формули:

$$B_k = 100 - (P_j - n) \frac{100}{n(m - 1)} \quad (1.2)$$

5. Визначивши довжину усіх векторів створюємо квадрат потенціалу підприємства і робимо відповідні висновки.

Графоаналітичний метод аналізу, названий нами - «Квадрат потенціалу» дозволяє системно встановити кількісні та якісні зв'язки між окремими елементами потенціалу ефективності, рівень його розвитку та конкурентоспроможності і на основі цього своєчасно обґрунтувати та реалізувати управлінські рішення щодо підвищення ефективності функціонування підприємства. Він має декілька особливих теоретичних аспектів, які необхідно враховувати при обґрунтуванні управлінських рішень.

1. Форма квадрату потенціалу може бути двох типів. Перший тип має правильну форму квадрату (тобто вектори, що створюють його, повинні бути рівними або близькі до цього) і якщо в результаті аналізу ми будемо мати фігуру візуально близьку до квадрату, то розглянуте підприємство має збалансований потенціал, що є основою успіху його діяльності. Другий тип має викривлену форму квадрату, причина цього може бути двояка: один вектор розвинутий більше другого (хворобливий вектор) або усі вектори розвинуті по різному (дисгармонія векторів). Якщо підприємство має другий тип форми квадрату то його підприємницький потенціал потребує негайних перетворень що приведе до покращання збалансованості елементів потенціалу ефективності.

2. Потенціали підприємств можуть бути прокласифіковані за розміром як великі, середні та малі. Великий потенціал ефективності мають підприємства коли довжина векторів знаходиться в межах 70-100 умовних одиниць; середній - в межах 30-70 у.о.; малий - до 30 у.о.

3. Зовнішній контур квадрату окреслює можливості підприємства для розвитку потенціалу до оптимальних параметрів.

5. Другий та третій вектори квадрату потенціалу («Організаційна структура та менеджмент»,

«Маркетинг») виступають передумовою подальшого розвитку потенціалу ефективності підприємства.

6. Четвертий вектор - «Фінанси» - є результативним, який характеризує успішність функціонування підприємства. Визначивши довжину всіх векторів, створюємо квадрат потенціалу ефективності підприємства і робимо відповідні висновки (рис. 3).

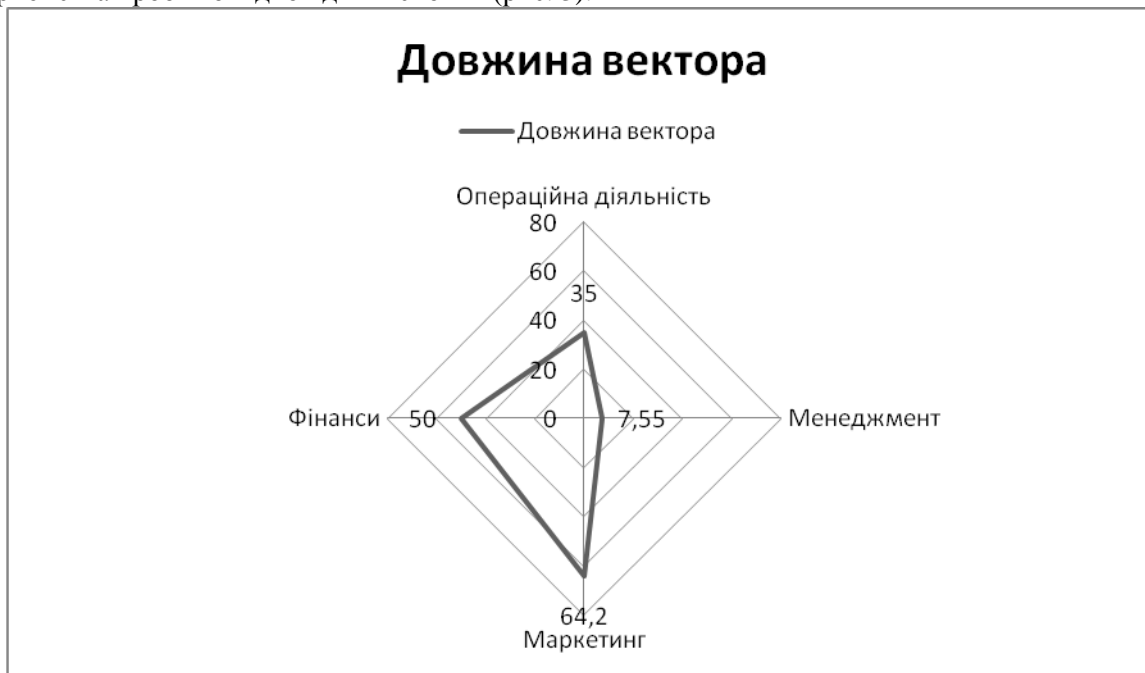

Рисунок 3 - Квадрат потенціалу ефективності підприємства КВК «Рapid»

Висновок. Потенціал підприємства не є збалансованим, причиною цього може бути дисгармонія векторів. Тобто потенціал компанії потребує негайних перетворень, що дозволить покращити збалансованість елементів потенціалу. Так як, потенціали підприємств можуть бути прокласифіковані за розміром як великі, середні та малі (великий потенціал мають підприємства, коли довжина векторів, що створюють квадрат потенціалу підприємства, знаходиться в межах 70—100 у. о.; середній — у межах 30—70 у. о.; малий — до 30 у. о.). Можна сказати, що середній потенціал має маркетинговий вектор, вектор операційної діяльності та фінансовий, мала довжина вектора у менеджменту, що пов'язане з тим, що компанія зосереджує свою увагу на компанії «як на рідному домі», більшість працівників працюють тут протягом життя, для того, щоб покращити ситуацію, потрібне збільшення молодих кадрів, а також проведення тренінгів, семінарів і т.д.

Три інших напрямки також потребують вдосконалень, та переосмислень, так як основною проблемою, є також нестабільна економічна ситуація в країні, а також висока конкуренція.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шканова О.М. Менеджмент організації: Навч. посібник. – К., 2002. – 430 с..
2. Вудкок М., Френсис Д. Раскрепощенный менеджер (для руководителя-практика). – М.: Дело, 1997. – 320 с.
3. Герчикова И.Н. Менеджмент. – М.: ЮНИТИ, 2007. – 586 с.10.Гибсон Дж.Л., Иванцевич Д.М., Доннелли Д.Х. Организация: поведение, структура, процессы: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 662 с.
4. Жмальов В.Г., Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності. – К.: Україна, 1994. – 454 с.
5. Забродська Л.Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: Навч. посібник. – Харків: Консум, 2004. – 208 с..
6. Зозульов О., Длігач А. «Сучасні проблеми менеджменту українських підприємств» // Економіка України//, №6, 2002. – 41 с.
7. Клімова О.І. «Методики проведення аналізу стратегічного розвитку підприємства» //Економіка та держава//, №4, 2008. – 54 с.

8. Лихота У.П. “Фінансова стратегія управління підприємством” // Фінанси України//, №2, 2001. – 86 с.
9. Мізюк Б.М. Стратегічне управління підприємством. – Львів: Коопосвіта ЛКА, 1999. – с. 388.
10. Міщенко А.П. Стратегічне управління: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2004. – 336 с..
11. Мошек Г.Є., Гомба Л.А., Піддубна Л.П. Менеджмент підприємства: Підручник. – К.: КНТЕУ, 2002. – 370 с.
12. Немцов В.Д., Довгань Л.Є. Стратегічний менеджмент. ТОВ “УВПК “Екс Об”, 2001. – 560 с.
13. Портер М., Майкл Е. Стратегія конкуренції: Пер. з англ.; Олійник А., Скільський Р. – К.: Основи, 1998. – 390 с.
14. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.,2004. – 15. 340 с.
16. Спіріна М.В. “Стратегія управління конкурентоспроможністю підприємства” // Актуальні проблеми економіки//, №8, 2004. – с. 176.

REFERENCES

1. Vinogradsky MD, Vinogradsky AM, AN Shkanova Organization Management: Training. manual. - K., 2002. - 430 p. (Ukr)
2. Woodcock M., Francis D. Raskreposchennyy Manager (for management-practice). - M.: Delo, 1997. - 320 p. (Rus)
3. Gerchikov I. N. Management. - M.: UNITY, 2007. - 586 s.10.Hybson Dzh.L., Yvantsevych DM, Donnelly JH Organization: behavior, structure, processes: Per. s English. - M.: INFRA-M, 2006. - 662 p. (Rus)
4. Zhmalov VG, Szymanowski LM Principles of Management and management. - K.: Ukraine, 1994. - 454 p. (Ukr)
5. LD Zabrodska Strategic Management: implementation strategy: Teach. manual. - Kharkov: Konsum, 2004. - 208 p. (Ukr)
6. Zozuliov O., A. Dligach "Modern problems of management of Ukrainian companies" // Economy of Ukraine //, №6, 2002. - 41 p. (Ukr)
7. Klimov AI "Methods of analysis of strategic enterprises" // Economy and State //, №4, 2008. - 54 p. (Ukr)
8. Lyhota EF "Financial management strategy now," Finance // Ukraine //, №2, 2001. - 86 p. (Ukr)
9. 21.Mizyuk BM Strategic management. - Lviv: Kooposvita LKA, 1999. - p. 388. (Ukr)
10. Mishchenko AP Strategic Management: Training. manual. - K.: TSUL, 2004. - 336 p. (Ukr)
11. Moshek GE, Gombe LA, Pidubna LP Management company: Textbook. - K.: KNTEU, 2002. - 370 p. (Ukr)
12. Nemtsov VD, Dovgan LE Strategic management. LLC "UVPK" Ex On ", 2001. - 560 p. (Ukr)
13. M. Porter, Michael E. Strategy Competition: Per. from Eng.; A. Oleinik, Skilsky R. - K.: Fundamentals, 1998. - 390 p. (Ukr)
14. Savitskaya GV Economic analysis of enterprise: Teach. manual. - K., 2004. - 340 pp. (Ukr)
15. Spirina MV "The strategy of competitiveness management company" Actual problems of economy // //, №8, 2004. - p. 176. (Ukr)

РЕФЕРАТ

Воякін В.Г. Аналіз ефективності і результативності системи менеджменту. Показники ефективності управління автотранспортного підприємства. / В.Г. Воякін, О.Р. Омелянович // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 3 (33).

В статті запропоновано підхід щодо визначення, розкриття сутності, логіки результативності та ефективності системи діяльності менеджерів автотранспортного підприємства. Здійснена класифікація кількісних та якісних показників підвищення ефективності системи менеджменту підприємства. Застосована графоаналітична модель та квадрат потенціалу ефективності з метою аналізу ефективності виробництва та надання послуг, організаційної структури та менеджменту, маркетингу та фінансів КВК «Рапід».

Об’єктом дослідження є процес підвищення ефективності системи менеджменту автотранспортного підприємства.

Метою є дослідження ефективності моделі системи управління підприємства.

Методи дослідження – графоаналітичні, логіко-інтуїтивні, емпіричні, комплексно-комбіновані.

Результативність системи менеджменту – її здатність виконувати управлінські функції так, щоб організація могла досягти поставлених цілей, оперативно реагуючи на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища.

Ефективність системи менеджменту – показник, що характеризує співвідношення витрат на здійснення управлінських функцій і результатів діяльності організації.

Система показників ефективності управління має ґрунтуватися на зіставленні досягнутих організацією результатів в їх вартісному еквіваленті з величиною управлінських зусиль.

Результати статті можуть бути застосовані в процесах аналізу та підвищення ефективності системи менеджменту підприємств транспортної галузі України.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – пошук та обґрунтування оптимальної моделі підвищення ефективності системи управління автотранспортних підприємств.

Значущість роботи полягає в формуванні та обґрунтуванні сучасної моделі аналізу підвищення ефективності системи управління транспортної галузі України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ СИТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА, КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ СИТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА, ГРАФОАНАЛІТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕФЕКТИВНОСТІ, КВАДРАТ ПОТЕНЦІАЛУ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.

ABSTRACT

Voyakin V.G., Omelyanovych O.R. Analysis of the efficiency and effectiveness of the management system. Performance management efficiency motor company. Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific and Technical Collection. – Kyiv: National Transport University, 2015. – Issue 3 (33).

In the article the approach to the definition, disclosure of logic effectiveness and efficiency of management of motor business. Classification of quantitative and qualitative indicators of efficiency management system of the company. Applied graphic-analytical model and potential effectiveness square to analyze the efficiency of production and services, organizational structure and management, marketing and finance KVN "Rapid".

The object of research is the process of improving the efficiency of transport enterprise management system.

The aim is to study the effectiveness of the management model of the company.

Methods - graphic-analytical, logical and intuitive, empirical, complex-combined.

The performance management system - its ability to perform management functions so that the organization could achieve its goals, responding quickly to changes in the external and internal environment. The effectiveness of the management system - an indicator characterizing the ratio of costs of management functions and performance of the organization.

The system of performance management should be based on a comparison of the results achieved by the organization in terms of value with the value management efforts.

The results of the article can be used in the process of analyzing and improving the effectiveness of management of enterprises of transport industry in Ukraine.

Projected assumptions about the development of "object of research - the search and study of optimal model of management efficiency trucking companies.

The significance of the work lies in the formulation and justification modern model analysis efficiency management systems transport industry of Ukraine.

KEY WORDS: EFFECTIVENESS, EFFICIENCY SYSTEMS OF ENTERPRISE MANAGEMENT, QUANTITY AND QUALITY SYSTEMS OF ENTERPRISE MANAGEMENT, SEMIGRAPHICAL POTENTIAL EFFECTIVENESS PIDPRYEMSTVA, SQUARE EFFICIECY POTENTIAL.

РЕФЕРАТ

Воякин В.Г. Анализ эффективности и результативности системы менеджмента. Показатели эффективности управления автотранспортного предприятия./ В.Г. Воякин, А.Р. Омелянович // Вестник Национального транспортного университета. Серия «Экономические науки». Научно-технический сборник. – К. : НТУ, 2015. – Вып. 3 (33).

В статье предложен подход по определению, раскрытию сущности, логики результативности и эффективности системы деятельности менеджеров автотранспортного предприятия. Осуществлена классификация количественных и качественных показателей повышения эффективности системы менеджмента предприятия. Применена графоаналитическая модель и квадрат потенциала

эффективности с целью анализа эффективности производства и услуг, организационной структуры и менеджмента, маркетинга и финансов КВК «Рапид».

Объектом исследования является процесс повышения эффективности системы менеджмента автотранспортного предприятия.

Целью является исследование эффективности модели системы управления предприятия.

Методы исследования - графоаналитические, логико-интуитивные, эмпирические, комплексно-комбинированные.

Результативность системы менеджмента - ее способность выполнять управленческие функции так, чтобы организация могла достичь поставленных целей, оперативно реагируя на изменения внешней и внутренней среды.

Эффективность системы менеджмента - показатель, характеризующий соотношение затрат на осуществление управленческих функций и результатов деятельности организации.

Система показателей эффективности управления должна основываться на сопоставлении достигнутых организацией результатов в их стоимостном эквиваленте с величиной управленческих усилий.

Результаты статьи могут быть применены в процессах анализа и повышения эффективности системы менеджмента предприятий транспортной отрасли Украины.

Прогнозные предположения по развитию объекта исследования - поиск и обоснование оптимальной модели повышения эффективности системы управления автотранспортных предприятий.

Значимость работы заключается в формировании и обосновании современной модели анализа повышения эффективности системы управления предприятий транспортной отрасли Украины.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: РЕЗУЛЬТАТИВНОСТЬ, ЭФФЕКТИВНОСТЬ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ, КОЛИЧЕСТВЕННЫЕ И КАЧЕСТВЕННЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ, ГРАФОАНАЛИТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ПОТЕНЦИАЛА ЭФФЕКТИВНОСТИ, КВАДРАТ ПОТЕНЦИАЛА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ.

АВТОРИ:

Воякін Володимир Геннадійович, Національний транспортний університет, доцент кафедри менеджменту, e-mail: olimp.58@mail.ru, тел. +380995640319, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 243.

Омельянович Олексій Романович, Національний транспортний університет, доцент кафедри менеджменту, e-mail: omeljar@ukr.net, тел. +380503803446, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 243.

AUTHORS:

Voyakin Vladimir G., National Transport University, Associate Professor of Management and Tourism, e-mail: olimp.58@mail.ru, tel. +380995640319, Ukraine, 01010, Kyiv, str. Suvorov, 1, k 243.

Omelyanovych Alexei Romanovich, National Transport University, Associate Professor of Management and Tourism, e-mail: omeljar@ukr.net. +380503803446, Ukraine, 01010, Kyiv, str. Suvorov, 1, k 243.

АВТОР:

Воякин Владимир Геннадиевич, Национальный транспортный университет, доцент кафедры менеджмента, e-mail: olimp.58@mail.ru, тел. +380995640319, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 243.

Омельянович Алексей Романович, Национальный транспортный университет, доцент кафедры менеджмента, e-mail: omeljar@ukr.net, тел. +380503803446, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 243.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бондар Н.М., доктор економічних наук, доцент кафедри менеджменту Національного транспортного університету.

Чубукова О.Ю., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та маркетингу КНУТД.

REVIEWERS:

Bondar N.M., Ph.D., Economics (Dr.), associate professor of Management of the National Transport University.

Chubukova O.U., Ph.D., Economics (Dr.), professor, Head of Department of Economic Cybernetics and marketing KNUITD.